

ካርታ መንገዲ ዘላቂ ሰላም ኢትዮጵያን ኤርትራን፤ ክንስተባህለሎም ዝግባእ ነጥብታትን ሓይልታትን

መሓሪ ዮሐንስ 11-22-14

ዘለናዮ እዋን ኣብ ታሪኻዊ ርክብ ክልቲኡ ህዝቢ ወሳናይ ምዕራፍ ክነመዝገብሉ ንክእል እዋን። እንተኾነ ግን ኣብዚ ምዕራፍ ዝፍጠር ለውጢ ርክብ ክልቲኡን ሃገራት ናብ ዝኸፍኦ ወይ ድማ ናብ ዝሓሸ ኩነታት ክገባ ዝክእል፤ እቶም ኣብ ክልቲኡን ሃገራት ብፍላይ ድማ ኣብ ኤርትራ ዝረኣዩ ዘለው ለውጥታት ከምኡ ውን ብዓብይኡ ኣብ ዘቦና ዝረኣዩ ዘለው ንቡራትን ሓደሽትን ጂኦፖለቲካዊ ለውጥታት ብዝግባእ ኣስተውዕሊና ምስእነኣልዮምን ንክልቲኡ ህዝቢ ብዝጥዕም መልክዑ ምስእነውድኖምን እዩ።

ኣብ ኤርትራ ዝርኣዩ ዘለው ፖለቲካዊ ምዕባለታት

ኣብዚ ከይዲ ብዝበለፀ ኣብ ኤርትራ ኣዝዮም ዝዚፍ ሳዓቤን ዘለዎም ለውጥታት ይረኣዩ ኣለው። ኤርትራ ድሕሪቲ ክካየድ ዘይነበሮ ኩናት 2000-2002 ናብ ኣዝዩ ከቢድ ቅልውላው ኣትያላ። ኤርትራ ኣብዚ ሓዚ እዋን ኣብ ኣፍደገ ዕንወትን ዳርጋ ውን ከም ሃገር ህልውንኦ ዘይተረጋግፀሉ ኩነታት በዒሓ ኣላ። ነዚ ኩሉ ሕሰምን መከራን ተሓታቲ ዋላ ውን እቲ ኣብ ኤርትራ ዘሎ ስርዓት ዝግበየ ሰንኪ እንተኾነ፤ ኣብ ኣተሓሳስባ ገለ ክፋል ህዝቢ ኤርትራን ከምኡ ተቓዋምቲ ውድባት ኢና ዝብሉ በቢኩርንፀ ዝስምዑ ሓይልታት ውን ክስተባህለሎም ዝግብኡ ነጥብታት ኣለው።

እቲ ኣብ ኤርትራ ዘሎ መንግስትን ንዕኡ ዝዝውር ውልቀ መላኸን ናይ መወዳእታ መዓልቶም እናቐፀሩ ዝርከብሉ ኩነታት እዩ ዘሎ። ኤርትራ መሉእ ንሙሉእ ዝፈረሰት ሃገር እኳ እንተዘይተብሃለት፤ ኣብ ሓውሲ ምፍራስ ጢሒላ ኦቲ ዓፋኒ ስርዓት ውን ነገራት ካብ ቁፅፅር ወፃኢ እንዳኾንዎ ኣብ ሸንኮሎል ይርከብ። ሎሚ ኣብ ኤርትራ መንግስቲ ኣሎ ካብ እትብል፤ ዝተፈላላዩ ወዲኑ ጉጅለታት ከምድልዮቶም ህዝቢ ዘሰራጥይሉ፤ ኣብ ዒጋም ጠሓስ ሕጊ ኣልቦነት ኣትዮም ዘይሕጋውያን ስራሕቲ ዝፍፅምሉ፤ ህዝቢ ኤርትራ ንህልውና ሃገሩ ራሕሪሑ እግሩ ናብ ዝመርሖ ዝሰደተሉን ኩነታት ሰፊኑ ይርከብ። መንግስቲ ከም ሓደ ላዕለዋይ በዓል ስልጣን እታ ሃገር ክፍፅዎም ዝግባእ ተልእኾታት ጠጠው ናብ ምባል ገፁ እዩ። ተቓውሞ ህዝቢ ውን ካብ ግዜ ናብ ግዜ እንዳሓየለ ብግልፂ ምስቲ ዓፋኒ ስርዓት ናብ ምልታም ዝበፀሓሉ ኩነታት ይርኣይሎ። ነዚ ኣብነት ክኸውን ዝክእል ከዓ እቲ ብመራሕቲ ሃይማኖት ኤርትራ ዝግበር ዘሎ ነቲ ስርዓት ዝወቅስ ምንቅስቓሳትን

ከምኡ ውን ህዝቢ ኤርትራ አንፃር ጅምላዊ ግፋን ምዕጣቕ ብረትን ዝገብሮም ዘሎ ተቃውሞታትን እዮም።

ብመዳይ ወተሃደራዊ ሓይሊ፣ ቁፅርን ዓቕምን ወተሃደራዊ ምክልኻል ሓይልታት ኤርትራ ካብ ግዜ ናብ ግዜ እንዳሽቆልቆለ ናብ ኣዝዩ ዝደኸመ ቁፅሪ በዲሑ ይርከብ። ቅድሚኡ ክልተ ዓመታት ኣቢሉ ዳን ኮኔል ኣውፅኢዎ ዝነበረ ሓበሬታ ከምዝምስክሮ እቲ ኣብ እዋን ኩናት ኢትዮጵያን ኤርትራን ከባቢ 200-300 ሺሕ ዝግመት ቁፅሪ ዝነበሮ ስሩዕ ሰራዊት ኤርትራ ናብ 70-80 ሺሕ ወሪዱ ከምዝነበረ እዩ። ኣብዚ ሕጂ እዋን እዚ ምንቁልቃል ቀጺሉ ስሩዕ ሰራዊት ኤርትራ ከባቢ 50-60 ሺሕ ክበፅሕ እዩ ኢልካ ምግማት ይከኣል። በዚ ለውጢ ዝተልዓለ ስርዓት ህግደፍ ኣብ ገዚፍ ሻቕሎት ኣትዩ ይርከብ። እቲ ቐንዲ ንመንግስቲ ኤርትራ ዘሀውኸ ጉዳይ ግን ድሕሪ እቲ ብወፍሪ ፎርቶ ዝፍለጥ ኣብ 2013 ዝተርኣየ ዓመፅ ወተሃደራት ኤርትራ፣ ናብ ኩሉ ክፋላት ምክልኻል ሓልታት ሊሒሙ ቅድሚኡ ሕጂ ዘይነበረ ሃዋህው ምፍጣሩ እዩ።

በቲ በለ በቲ ኣብ ኤርትራ ዘይተሓሰበ ለውጢ እሞክኦ ኣብ ዝሓፀረ መዓልቲ ክፍጠር ከምዝኸእል ምግማት ጥራሕ ዘይኮነ ምድላዎት ጌርካ ምፅባይ ኣማራጺ ዘይብሉ ውራይ እዩ። እቶም ክፍጠሩ ዝኸእሉ ተርእዮታት፣ 1) ላዕለዎት መራሕቲ ወተሃደራት መንግስቲ ኤርትራ ብፍላይ እቲ ሕጂ ኣዛዚ ሓይልታት ኮይኑ ዘሎ ጀነራል፣ ናብ ስልጣን ዝመፀሉ ኩነታት ክህሉ ይኸእል። እዚ ክልተ ዝተፈላለዩ መልክዕን ኣንፈንት ክህልዎ ይኸእል። በቲ ሓደ ገፅ ላዕለዎት ወተሃደራዊ ሓለፍቲ ናብ መንግስታዊ ስልጣን ወጺኦም ወተሃደራዊ መንግስቲ ኤርትራ ክስዩም ዝኸእለሉ ተርእዮ እንተኸውን፣ በቲ ካልእ ገፅ ድማ ከምቲ ኣብ ግብዚ ድሕሪ ውድቀት ሙባረኽ ዝተርኣየ ሓለፍቲ ወተሃደራት ንግዚኡ ኣብ ስልጣን ድሕሪ ምፅናሕ ንሰቪላዊ ጉጅለ ከረክቡሉ ዝኸእል ተርእዮ እዩ። ኢዚ ካልኣይ ተርእዮ ብርግፅ ንድሕነት እታ ሃገር ኣዝዩ ወሳኒ ዋላ እንተኾነ፣ ሓለፍቲ ወተሃደራት ካብቲ ናይ ህግደፍ ዑሙት ኣተሓሳስባ ናይ ምውፃእ ተኸእለኦም ኣዝዩ ትሑት ሰለዝኾውንን ንኩሎም ኤርትራውያን ሓይልታት ናይ ምስታፍ ዕድል ኣዝዩ ፀቢብ ሰለዝኾውንን ለውጢ ከምዕእ እዩ ኢልካ ምፅባይ ከቢድ እዩ። 2) ሓደገኛ ዝኾነ ብኣዝዝቲ ወተሃደራት ክፍጠር ዝኸእል ለውጢ። ብርግፅ ካብቲ ቀዳማይ ተኸእሎ ወፃኢ ማእኸለዎት ኣዝዝቲ ሰራዊት ነቶም ላዕለዎት ሓለፍቶም ራሕሪሖም ናይ ባዕሎም ኣንፈት ስዒቦም ክፈጥርዎ ዝኸእሉ ተርእዮ ኣዝዩ ትሑት እንተኾነ፣ ዘይተሓሰቡ ለውጥታት ምስ ዝፍጠሩ ሰባብቶም ሒዞም ናብ ግጅለኣዊ ንሕንሕ ክኣትዉ ይኸእሉ ይኾኑ። እዚ ኣዝዩ ሓደገኛን ኤርትራ ከም ሃገር ናብዘይትቐፅለሉ ብርኪ ኩብፅሕ ዝኸእልን እዩ። 3) ህዝባዊ ዓመፅ - ናይ ምኅን ተኸእልኡ ኣመና ትሑት እዩ። ስለምንታይ ሲ ኤርትራዊ መንእሰይ ሰደት ከም እንኮ መማረቂ ወሲድዎ ስለዘሎ። ስለዚ ኣይኮንን ወላ እንተዘይበልና ግን ኣዝዩ ትሑት እዩ። እንተኾነ ግን ብወተሃደራዊ ሓይልታት ዝጥለፍ ስለዝኾውን ካብቶም ላዕለዎት ተርእዮታት ዝፍለ ኣይኸውንን።

ብወገን ኢትዮጵያ ዝርአዩ ዘለው ምዕበለታት

ኣብ ኢትዮጵያ ንውሻጣዊ ፖለቲካዊ ሃዋህው እታ ሃገር ክልውጥ ዝኸእል ምዕባለ የለን። ምስ ኤርትራ ብዛዕባ ዘለናን ክህልወና ዝኸእል ርክብን ብዝምልከት ግን ሓድሽቲ ሓይልታት ዋላ እንተዘይተሃብሉ፤ ሓድሽቲ ምትእታዎትን ሽርክናን ዝጀመሩ ሓይልታት ውጥም ቅልቅል ዝብልሉ ክነታት ኣሎ። እዞም ሓይልታት ኣብ ክልተ ዝኸፈሉ እዮም። ሓደ መሊኡ ነፃነት ኤርትራ ዘይቕበል ካብ ስዕረት ስርዓት ደርጊ ንነዘ ብቐፃልነት ኣብቲ መትከል ፀኒዑ ዝቐፀለ ኣብ መልክዕ ዘይብሉ ጠቕላላይ ሓድነትን ፅውፅዎይ ታሪኽ ኢትዮጵያን ተመርኪሱ ኤርትራ ኣካል ኢትዮጵያ እያ እንዳበለ መርትዖ ዘየብሉ ሓድነት ዝሰብኸ እዩ። እዚ ሓይሊ ንውሻጣዊ ትምክሕተኛን ሕቡእ ዘርአዊ ሽርሕታቱ ኢትዮጵያውነትን ሕውነትን ዝብልዎም ደርፍታት ዘዘውትር እንትኸውን ብባህግን ድሌትን ካብቲ ብምኒሊካዊ ኣተሃሳስባ ዝፍለጥ፤ ኣብ ዕለ-ል ፅልእት ትግርኛ ተዛረብቲ ዝተመሰረተ ፖለቲካዊ ኣተሃሳስባ ዝሕምበብ እዩ። ካልኣይ ኣብ ነዊሕ ቃልሲ ህዝባዊ ወያነ ሓርነት ትግራይ ተወሺጦ ዝፀንሐ ነዚ ኣተሃሳስባ ዝድግ ውሕዳት ትግርኛ ተዛረብቲ ዘሰጉምዎ ብጉርሕን ግርህነትን እቲ ኣብ ሞንጎ ኢትዮጵያን ኤርትራን ዝተፈጠረ ፖለቲካዊ ደብ ናብ ማሕበራውን ባህላውን ደብ ክቕየር ዝዕዕር እዩ። እዚ ሓይሊ ድሕሪ እቲ ንሱሙ ደብ ኩናት ኢትዮጵያን ኤርትራን ተባሂሉ ዝፍለጥ ኩናት ኅለሁ ዝወፀ እንትኸውን፤ ብመንፈስ ግን ንነዊሕ እዋናት ኣብ ውሽጢ ፖለቲካዊ ካልሲ ህዝቢ ትግራይ ተወሺጦ ዝፀንሐ እዩ። ዋላ ውን ኣብ ዝተፈላለዩ መደረኻት ቃልሲ ህዝቢ ትግራይ እንዳተሰዓረ ዝመፀ እንተኾነ፤ ብተደጋጋሚ ንገለ ኣመራርሓ ህወሓት ዓቕሞምን ፖለቲካዊ ትሕዝትኦምን ንጎሲ ገዲፉ፤ ትውሊዲ ሓረጎም እንዳመዘዘ እንዳወንጀለ ምስ ኤርትራ ፉሉይ ትሕዝቶ ከምዘለዎም ብምምሳል፤ ውድው ህወሓት ኣብ መርሕን ነባራዊ ኩነታትን ተደሪኹ ዝተቐበሎ ነፃነት ኤርትራ ዝነፅግ ሓይሊ እዩ። ኣብዚ ሕጂ እዋን እዚ ሓይሊ ካብ ውልቀ ሰባዊ ምትእኽኻብ ሓሊፉ ናይ ምውዳብ መልክዕ ዝሓዘ ኮይኑ፤ ወድዓዊ ብዝኾነ ኣገባብ ምስ ደምበ ትምክሕተኛ ሓይልታት ኢትዮጵያ ግምባር ፈጠሩ ይርከብ።

ካርታ ዘላቂ ሰላም ኢትዮጵያን ኣበይ ይዓርፍ?

ኢትዮጵያን ኤርትራን ሓቢረን ክለምዓን ንሓበራዊ ረብሓ ነናይ ነብሰን ኣበርክቶ ክገብራ ይግባእ። ኣብ ሞንጎ ክልቲኦን ሃገራት ክህሊ ዝኸእል ርክብ፤ ውን ዋላ ሓላፍ ዘላፍ እንተበሮ ኣብቲ ቅድሚ ኩናት ዝነበረ ምትሕብባርን ሓቢርካ ናይ ምስራሕ እዋናት ኣመስኪረን እየን። ብርግፅ ቅድሚ ኩናት ኢትዮጵያን ኤርትራን ዝነበረ ርክብ፤ ዘይስሩዕ ባህርታቱ ተበለፀ ብሰንኪ መንግስቲ ኤርትራ ዘካይደም ዝነበሩ በለፃት ውስንነትን ግድፈትን ከምዝነበሮ ብቡዝሓት ዝእመነሉ እዩ። ብዝኾነ ኣቲ እዋን ኢኮኖሚ ኤርትራ ምስ ኢትዮጵያ ከምኡ ውን ሰሜናዊ ክፋል ኢኮኖሚ ኢትዮጵያ ምስ ኤርትራ ዝተኣሰሩ ምኻኖም፤ ድሕሪ ኩናት ዝተፈጠሩ ምዕባለታት ይምስክሩ። ኢኮኖሚ ኤርትራ ድሕሪ ኩናት ናብ ፍፁም ውድቀት ዘምረሐ እንትኸውን፤ ሰሜን ኢትዮጵያ ብፍላይ ትግራይ ድማ ብሰዓቤናት እቲ ኩናት ከምዝተሃሰየ ግልጺ እዩ። ስለዚ እዞን ሃገራት ካብ ሓባራዊ ረብሓ ኣዝዮን ከምዝጥቀማ ሩሑቕ ትንተና ምኻድ ኣይደልን። ኢኮኖሚዊ ረብሓ ጥራሕ ዘይኮነ

አብ መዳይ ድሕንነትን ጂኦፖለቲዊ ስትራቴጂካዊ ረብሐታት ውን ናይ ሓባር መኸሰብ ኣለወን። ንዝበለፀ ርድኢት እቶም መዕርፎ ነጥብታት ሓበራዊ ረብሐ ኣበይን ከመይን ከምዝኾኑ ንምርኣይ ክፍትን።

ወደብ/በሪ ባሕሪ

ኤርትራ ካብ ራስቁሳር ክሳብ ራስዱሜራስ ዝተዘርግሐ ኣስታት 1200 ኪ/ሜ ዝንውሑ በሪ ባሕሪ ትውንን። ካብዚ ነዊሕን ሰፊሕን በሪ ባሕሪ ተጠቃሚት ክትከውን እንተ ኾይና ናይ ውሽጣ ኢኮኖሚዊ ዓቕሚን ምስ ገረባብታ ዝህልዎ ኢኮኖሚዊ ምትእስሳር ዝውስኖ ይኸውን። ውሽጣዊ ዓቕሚ ኤርትራ ብጣዕሚ ንእሽቶ ጥራሕ ዘይኮነ፤ ብሰንኪ ስእነት ትክክለኛ ፖሊሲን ሰላማዊ መንግስትን ካብ ግዜ ናብ ግዜ እንዳደቐቐ ይኸይድ ኣሎ። ስለዚ ኢኮኖሚ ኤርትራ ንፀጋታት ባሕራ ኣይድግፍን ዓቕሚ ውን የብሉን። ትሑት ኢኮኖሚዊ ዓቕሚ ኤርትራን ኣዝዩ መሰከፊ ሃዋህው ፖለቲካን ሰላምን ኤርትራ ከፃ ወደባታ ተጠለብቲ ከይኮኑ ካብኡ ሓሊፉ ውን ብመዳይ ቱሪዝም ክርከቡ ዝኸእሉ መኸሰባት ከይትረክቡ ይገብራ።

ናብ ሸነኽ ኢትዮጵያ ክንመፅእ ከለና፤ ዋላ ውን ስእነት ወደብ ካብ ሱሉጥ ኢኮኖሚዊ ዕብዮት እንተዘይከልከላ፤ ካብ ወደባት ኤርትራ ዝርከብ ረብሐ ግን ብፍላይ ንትግራይን ገለ ክፋላት ሰሚን ኢትዮጵያን ኣገዳሲ እዩ። ብርግፅ ካብ ገለ ወገናት ኢትዮጵያ ብመስመር ባቡር ንራኸብ ስለዘለና ኣብ ወደባት ኤርትራ ኣይደረኽን ዝብሉ እንተሃለው፤ ወድዓዊ ሓቂ ምኽሓድ እዩ ክኸውን። ንኣብነት ህሉው ሰደድ ትግራይ ኣመልኪትና ንዛራብ እንተሃለና ካብ ምዕራብ ትግራይ ናብ ወደብ ጁቡቲ ወይ ውን ወደብ ፖርት ሱዳን ዝህሉ ርሕቕትን ብተነፃፃሪ ናብ ወደብ ምፅዋዕ ዘሎ ርሕቕትን ኣብ ሰነ-ሓሳብ መኸሰብ ኮና ምስላሕ እኹል እዩ።

ሓይሊ ኤሌክትሪክን ተዛመድቲ ልምዓታትን

ሰፊሕ ልምዓት ክተምፅእ ገዚፍ ግልበት ኤሌክትሪክ ይሓትት። ኢትዮጵያ ካብ ዝተፈላለዩ ፍልፍላት ማለት ካብ ንፋስ፤ ፀሓይን ጂኦተርሚን ብፍላይ ድማ ካብ ሰፊሕ ተፈጥሮ ውሓዝቲ ፍባታት ዝለፀገ ሓይሊ ኤሌክትሪክ ናይ ምፍራይ ዓቕሚ ኣለዎ። ብርግፅ ኤርትራ ውን ዋላ ብሱን መልክፀ ይኹን እዞም ፀጋታት ብዑቕር ሓፍቲ ደረጃ ኣለውዎ እዮም።

ኣብ ህልው ኩነታት ግን ኢትዮጵያ ብተግባር ነዞም ፀጋታት ኣብ ምምዕባልን ኣብ ምጥቃምን ትርከብ። ብግልባጡ ከፃ ኤርትራ ኣይኮነን ሓደስቲ ናይ መሰረተ ልምዓት መዋቕራት ክትዝርግሕ፤ ነቶም ዝነበሩ ውን ብኣግባቡ ክጥቀሙሎም ናብ ዘይትኸእል ደረጃ በፂሓ ኣላ። ሎሚ ኣብ ኤርትራ ሓይሊ ኤሌክትሪክ ዳርጋ የለን። ከተማታት ኤርትራ ዳርጋ ፀሊሚተን ኣለዎ። ዘፍሪ ክፋል ኢኮኖሚ ውን ብሕፅረት ሓይሊ ጠጠው ናብ ምባል በፂሑ ኣሎ። ንቐፃሊ ልምዓት ክትሓስብ እንተኾይና ውን ከምቲ ሕጂ ዘላቶ ተነፂላ ምስዝኸውን ኣዝዩ ከቢድ እዩ ዝኸውን። ብዝበለፀ ድማ ካብ ዜሮ ምጅማርን ኣብ ከባቢኻ ዘሎ ሓፍቲ ምጥቃምን ፍልልዩ ኣዝዩ ዓብዩ ስለዝኾነ፤ ምስ ኢትዮጵያ ትፈጥሮ ኣብ

ሐበራዊ ረብሐ ዝተመስረተ ምትእስሳር ዕዙዝ ኣበርክቶ ኣለዎ። ስለዚ ኤርትራ ኣብ ኢትዮጵያ ተፈጠሩ ዘሎ ዕድል ክጥቀመሉ ይግባእ።

ብመዳይ መስኖ ሕርሻ/ተከዘ

ኢትዮጵያዊ ሰፊሕ ናይ መስኖ ሕርሻ ከፍሪ ዘኸኸልን ሃፍቲ ማይን ተሓራሳይ መሬት ኣለዎ። ካብዚ ዓሚቕ ሃፍቲ ተፈጥሮ ኣብ ምዕራን ሰሜን ምዕራብን ትግራይ ዝርከቡ ሩባ ተከዘን ሰፋሕቲ ጎላጉልን ተጠቀስቲ እዮም። ኤርትራ ውን ኣብ ከባቢ ጋሽ ባርካ ዘሎ ሰፊሕ ተሓራሳይ መሬት ተጠቐማ ካብ መስኖ ሕርሻ ክትርባሕ ትኸኸል። ኣብዚ ከይዲ ጉዳይ ረባ ተከዘ ከም ሐበራዊ ረብሐ ክልዓል ይኸኸል። ተከዘ ኣብ ምዕራብ ትግራይን ደቡባዊ ምዕራብ ኤርትራን ናይ ሓባር መዋሰኒ ሩባ ኮይኑ የገልግል። እዚ ዝተፀቐሰ ክልቲኡ ከባቢ ሩባ ተከዘ ንናይ ሓባር ረብሐ ብምውጻል ንክልቲኡ ህዝቢ ክጠቅም ይኸኸል። ሣገት ክልቲኦን ሃገራት ካብ ሩባ ተከዘ ክርብሕኦ ዝኸኸላ ኣይረኸባን። ስለዚ እዚ ሓደ መዕለቢ ሐበራዊ ረብሐን መፀዋዕታ ሰላምን ክኸውን ይኸኸል።

ሓፈሻዊ ምትእስሳር ቁጠባን ዕዳጋን

ኤርትራ ቅድሚ ኩናት 2000 ዳርጋ ካብ 60-70 ሚሊታዊ ኢኮኖሚዊ ምትእስሳራ ምስ ኢትዮጵያ ነይሩ። ብሰንኪ እቲ ብፋሕጣራይነት ህግደፍ ዝተጀመረ ኩናት እዚ ምትእስሳር ተብቲኹ። ኤርትራ ነዚ ቁጠባዊ ምትእስሳርን ዕዳጋን ብካል ምትእስሳርን ዕዳጋን ክትክኦ ኣይከኣለትን። እንሆ ድማ ሰዓቤኑ ሕድሕድ ስድራ ኤርትራ የንካሕኩሕ ይርከብ። ሎሚ ኣብ ኤርትራ ዘሎ ቁጠባዊ ቅልውላው ክሳዕ ብጥምየት ዓፀቦን ዝገለፀ እዩ። ህዝቢ መሰረታዊ ድልየታቱ ከማልእ ውን ናብ ዘይክእለሉ ደረጃ ባህሪ ይርከብ።

ሰዓቤን ኢቲ ምቁራፅ ርክብን ምትእስሳርን ግን ኣብ ኤርትራ ጥራሕ ኣይኮነን። ኣብ ሴሜናዊ ክፋል ኢትዮጵያ ብፍላይ ኣብ ትግራይ ውን እዩ። ኢትዮጵያ ኣብ ዝሓለፉ 11 ዓመታት ስሉጥ ልምዓት ተካይድ ኣላ። ኣብ ትግራይ ውን ኣካል ናይዚ ስሉጥ ልምዓት ይረኣይ ኣሎ። እንተኾነ ግን ኣብ ገለ ክፋላት ከባቢ ዶብ ኢትዮጵያን ኤርትራን ዘሎ ኢኮኖሚዊ ምንቅስቃስ ሕጂ ውን ዝሓል እዩ። ኣብዞም ከባብታት ልምዓት የለን ማለት ኣይኮነን። ግን ናብ ሓደ እንፈት ጥራሕ ዝጥምት ተሓፂሩ ዝተረፈ እዩ።

ምስ ኤርትራ ምዑሩይ ኢኮኖሚዊ ምትእስሳር ምስዝፍጠር እዚ ከባቢ ብቡዙሕ መልክዑ ይጥቀም። ሓደ ናይቲ ገዚፍ ምትእስሳር መተሓላለፊ መንገዲ ስለዝኸውን ሰፊሕ ዕዳጋን ዕድል ስራሕን ይፈጥር። ብካልእ ገፁ ድማ እቲ ሎሚ ብወተሃደራት ኪልቲኦን ሃገራት ተሓፂሩ ተሪፉ ዘሎ ተፈጥረኣዊ ምትእስሳር ከባብታት ክልቲኦን ሃገራት ናብ ንቡር ይምለስ።

ዓንቀፍቲ እዚ መንገዲ ሰላም

1. ህግደፍን ህግደፋዊ ኣተሓሳስባን፡ ህግደፍ ዝቐረፀ ኣብ ዕልእን ፈጠራ መንነትን ዝተመስረተ ህንፀት ሃገራዊ መንነት ኤርትራ ንዘላቕ ሰላም ክልቲኡ ህዝቢ ሓደገኛ

እዩ። እዚ ሓውሲ ፋሽሽታዊ ዝኾነ ኣብ ጃህርን ናይ ፈጠራ ታሪኽ ዝተመስረተ ኣረኣጊያ፤ ህዝብታት ኤርትራ ምስ ጎረባብቶም ከምኡ ውን ብባህልን ታሪኽን ዝተኣሰሰሮም ህዝብታት ዘናኸሰን ናብ ዘለኣለማዊ ቅርሕንቲ ዘእቱ እዩ። ኢትዮጵያን ኤርትራን ዋላ ውን ብ ታሪኻዊ፣ ባህላውን መበቆላውን ምትእስሳር ሓደ ዝኾኑ ህዝብታት ትግርኛ ተዛረብቲ፣ ዓፋር፣ ሳሆን ኩናማን ዝካፈላ እንተኾነ፤ ኣብ ሞንጎ ክልቲኦም ትግርኛ ተዛረብቲ ዘሎ ኣብ መዳይ መንነትን ታሪኽን ዝግበር ውጥጥ ንሰለም ዝዕድም ኣይኮነን። ስለዚ እዚ ካብ ነባራዊ ሓቂ ሪሒቁ ናይ ካልኣት ህዝብታት መንነትን ታሪኽን እዳፅላእልኦ ኤርትራዊ ሃገራዊ መንነት ክፈጥር ዝደሊ ኣተሓሳስባ፤ ብወገን ኤርትራ መኣረምታ እንተዘይተገይሩሉ ነቲ መንገዲ ሰላም ምዕንቃፋ ኣይተርፍን።

2. ደምበ ትምክሕቲ ኢትዮጵያ፡ ኣብ ኢትዮጵያ ዘሎ ሙሉእ ነፃነት ኤርትራ ዘይቅበል ወይ ውን ገለ ክፋል ኤርትራ ዝበህግ ሓይሊ ነቲ ክፍጠር ዝኸእል ሰለም ኣዝዩ ዓንቃፊ እዩ። እዚ ሓይሊ ኢትዮጵያ ዋላ ውን ዝተሰዓረን ትርጉም ዘይብሉን ሓይሊ እንተኾነ፤ ኣብ ሞንጎ ህዝብታት ኢትዮጵያን ኤርትራን ዘይምትእምማን ክሰፍን፣ ንሰላም ኣብ ዝግበሩ ምንቅስቃሳት ካብ ንህዝቢ ኤርትራ ዘለዎ ፅልኣት ተበጊሱ ዘተገባኖቹን ህዝባዊ ምርድዳእ ከይፍጠር ኣብ ዝንቀሳቐስን ሓይሊ እዩ። እዚ ሓይሊ ኣብ ህዝባዊ ረብሓ ዘለዎም ረቓቓታት ዘይኮነ ንምትእጉጋል መንገዲ ሰላም ምልክታዊ ረብሓ ዘለዎም ከም ጉዳያት ባድመን ዓሰብን እንዳልዓለ፤ ኣብ ውሽጣዊ ፖለቲካ ኢትዮጵያ ዝኸሰሮ ህዝባዊ ድጋፍ ከከሓሕስ ዝደሊ እዩ።
3. እስላማዊ ምንቅስቃሳት ኤርትራ፡ ኣብ ህልው ኩነታት ኤርትራ ዝተዓጠቐን ዘይተዓጠቐን እስላማውያን ሓይልታት ኣለው። ገለ ካብዚኦም ጥሩፋት እንትኾኑ ገለኦም ከዓ ልዝባት እዮም። ብዝኾነ መበቆል እዞም ሰልፍታት ናብቲ 1960ታት ዝነበረ ካብ ፅዕንቶ እስላማውን ዓረባውን ኣተሓሳስባ ቡዙሕ ዝፍለ ስለዘይኮነ፤ ኣንፃር ምስ ኢትዮጵያ ክህሉ ዝኸእል ሰላማዊ ርክብ ጠጠው ክብል ይኸእል እዩ። እዚ ብፍላይ ናይ ዞባና ጂኦፖለቲካዊ ሽርሕታት ክሕወሶ ከሎ ናብ ሓደገኛ ሓይሊ ውን ክቐየር ዝኸእል እዩ።

ንዕውታነት ካርታ መንገዲ ሰላም ክስርሓሎም ዝግባእ ውራያት

1. ታሪኽን ኣፀሓሕፊ ታሪኽን፡ ታሪኽ ህዝብታት ኢትዮጵያን ኤርትራን ብፍላይ ከበሳ ኤርትራን ትግራይን ኣዝዩ ዝተሓለለኸ እዩ። እዞም ክልተ ህዝብታት ክሳብ ምስረታ ባዕዳዊ መግዛእቲ ጣልያን ናይ ሓባር ታሪኽ ኣለዎም። ነዚ ሓቂ ፀሓፍትን ፖለቲከኛታትን ክልቲኦን ሃገራት ዝተፈላለዩ ትርጉምን ትሕዝቶን ክህብዎ ይርእ እዩ። ስለዝኾነ ከዓ ሓደ ዘየረዳድእ ነጥቢ እዩ። ብፍላይ ህግደፍ ዝፀሓፎ ታሪኽ ኣብ ገለ ክፋል ህዝቢ ከበሳ ኤርትራን ከም ታሪኽ ዝተወሰደን ካብ ሓቃዊ ታሪኽ ሓሊፉ ዝፀንሓ ፅልእን ጎንፅን ከምዘሎ ዘሎ ዘምስል ታሪኻዊ ኣፀሓሕፋ ክእረም ይግባእ። ከምኡ ውን ብወገን ኢትዮጵያ ዝፀሓፉ ነቲ ሓበራዊ ታሪኽ ናይ በይንኻ ዘምስሉ ኣገባባት ክፈተሽን ክእረሙን ይግባእ።

2. እቲ ኩናት 2000 ሰዓቤናቱን ምሕካም የድሊ። እቲ ክካየድ ዘይነበሮ ኩናት ዝፈጠሮ ኣብ ገለ ክፋል ክልቲኡ ህዝቢ ዝተፈጠረ ቁስልን ስምብራቲን ብሓልዮትን ምትሕሰሳብን እንደፈወስካ፤ እቲ ኣብ እዋን ብረታዊ ቃልሲ ዝተገበረ ሓበራዊ መስዋእትን ብፃይነት እንዳግላህካ ሃናፃይ ብዝኾነ ኣገባብ ምስጥጣም ምፍጣር።
3. ኣብ ሓርፋፍ ርክብ ክልቲኦን ሃገራት ተሸጊጦም ክነብሩ ዝደልዩ ፖለቲካውያን ሓይልታት ምትእምማን ምርድዳእን ከይፍጠር ስለዝገብሩ በቢግዚኡ ምፍሻልን ካብ ህዝቢ ምንፃልን።
4. ብ ወገን ኤርትራ ኣብ ደምበ ተቓዋሚቲ ዘሎ ናይ ሓባር ፖለቲካዊ ራኢ ዘይምህላውን ዘይምቅዳውን ኣዝዩ ዘሻቕል ስለዝኾነ፤ ናብ ናይ ሓባር መለቲካዊ መስርሕ ዝመፅሉ ከይዲ ኣብ ሓፂር ግዜ ምስላጥ። ምክንያቱ እቲ ኣብ ኤርትራ ዘሎ ሃዋህው ኣብ ዘይተሓሰበ ግዜ ዘይተሓሰበ ለውጢ ከምፅእ ስለዝኸእል። ኣብዚ ኤርትራውያን ሓይልታት ዲሞክራሲያውያን መማእኸልቲ ሓሳባት ብቁልጥፍ ኣምጺኦም ክረዳድኡ እንተዘይከሎም፤ እቲ ኣብ ኤርትራ ዘሎ ስርዓት ከይተሓሰበ ድንገት ምስዝወድቕ ኤርትራ ናብ ኣዝዩ ሓደገኛ ኩነታት ክትኣቱ ትኸእል እያ።
5. ኣተኣላልያ እቲ ኣብ ጉዳይ ዶብ ዘሎ ኩነታት ክሳብ ምስረታ ህዝባውን ዲሞክራሲያውን መንግስቲ ኤርትራ ከምዘለዎ እንተዝፀንሕ። ድሕሪ ምስረታ ሓድሽ መንግስቲ ዘለቓ ሰላምን ረብሓታትን ክልቲኡ ህዝቢ መሰረት ጌርካ ብልዝብ ዝፍታሕ እንተዝኸውን።
6. ብወገን መንግስቲ ኢትዮጵያ ምእንተ ምምላስ ንቡር ጉርብትናን ታሪኻዊ ምትእስሳርን ዝካየድ ዘሎ ኤርትራውያን ኣብ ኢትዮጵያ ዝፀንሓ ንብረቶም ናይ ምምላስን ተግባራት ፍትሓዊ ዳይነትን ብተመሳሳሊ መንገዲ ኣብ ኤርትራ ዝተወረሰን ዝጠፍአን ንብረት ኢትዮጵያን ድሕሪ ምስረታ ሓድሽ መንግስቲ ዝምለሰሉን ካሕሳ ዝርከበሉን ኣገባብ ካብ ሕጂ ክሕሰበሉ ይግባእ።